1Р

УДК 004.08

В.В. Рацлав
Державний університет інформатики і штучного інтелекту, м. Донецьк, Україна

Позитивні аспекти впровадження дистанційної освіти в закордонних навчальних закладах

У статті наведено результати розподілу освітніх установ країн, які пропонують дистанційну освіту; визначено місце дистанційної освіти серед відомих форм освіти (екстернату, заочної, дистанційної, очної); розглянуто значення та позитивні аспекти впровадження системи дистанційного навчання в практиці закордонних навчальних закладів.

На початку XXI століття стало очевидним, що традиційна система освіти, хоча і є потужною й досить плідною, не справляється з рішенням тих освітніх завдань, які виникають у ході суспільного розвитку. Ця ситуація характеризується сьогодні як криза освіти [1]. Її суть полягає в розриві, що заглиблюється, між стрімким розвитком громадського життя й сферою освіти, яка виявилася не в змозі пристосуватися до швидкого темпу зміни умов життя суспільства. Темпи технологічного й науково-технічного прогресу сьогодні такі, що багато знань застарівають протягом усього декількох років.

Усвідомлення цього привело наприкінці 90-х років XX століття до пошуків шляхів рішення проблем, що виникають, нових напрямків розвитку освітньої системи. Бурхливий розвиток нових інформаційних технологій став тією основою, на якій виявилося можливим практично реалізувати ідеї подолання кризи освіти й створити нові освітні системи на базі ідей і концепцій безперервного навчання («lifelong learning»), що є однією з найбільш прогресивних ідей нашого часу [2]. Її головний зміст – постійне творче вдосконалювання й розвиток людини протягом всього життя.

В теперішній час кількість студентів та слухачів, що здатні і бажають навчатись за дистанційними технологіями, зростає дуже швидко. У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально значуще місце в освітній сфері. Наприкінці 1997 року в 107 країнах діяло близько 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 1997 р. становила близько 50 млн чоловік, у 2000 р. – 90 млн, за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн чоловік [2].

У лютому 1998 р. Верховна Рада приймає Закон України «Про національну програму інформатизації», в 9-му розділі якої формулюються задачі з інформатизації освіти та визначаються напрямки їх реалізації [3]. З моменту прийняття цього закону у системі освіти України відбувається ряд позитивних змін у галузі інформатизації та освоєння Internet.

Таким чином, організація та впровадження дистанційної форми навчання є своєчасним і можливим для більшості вищих навчальних закладів України. Координація та інтеграція зусиль всіх організацій та вищих навчальних закладів у розвитку системи дистанційної освіти в Україні є однією із основних задач, виконання якої Міністерство освіти України поклало на Український центр дистанційного навчання (УЦДН) [4].

Український центр дистанційного навчання створено як підрозділ Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут», а регіональні департаменти є центрами мережі «Уран» (Українські мережі освіти і науки) в містах Одеса, Харків, Львів, Дніпропетровськ, Донецьк.

Навчальні заклади розробляють окремі курси, методичне забезпечення і електронні посібники, які можуть використовуватися в дистанційній освіті. Цим питанням приділяє значну увагу Державний університет інформатики і штучного інтелекту в місті Донецьк. В університеті працює лабораторія з розробки електронних підручників, навчальних посібників, лабораторних робіт для студентів закладу, які застосовуються в системах ДО. Працює науковий центр «Сучасні комп'ютерні інформаційні технології», на базі якого створено підрозділ «Лабораторія дистанційного навчання Державного університету інформатики і штучного інтелекту». Лабораторія розробляє навчальні курси для абітурієнтів; розробляє і тестує різні засоби доставки курсів ДО через мережу Internet.

Також створенням програм для розробки та розповсюдження серед студентів матеріалів системи дистанційної освіти займаються відділи Інституту проблем штучного інтелекту в місті Донецьк.

Аналіз літературних джерел та обробка даних відділу статистики Міністерства освіти Росії [5] і Міністерства освіти і науки України дозволили побудувати діаграму, на якій наведено географічний розподіл освітніх установ, які пропонують дистанційну освіту в тому або іншому вигляді (рис. 1).

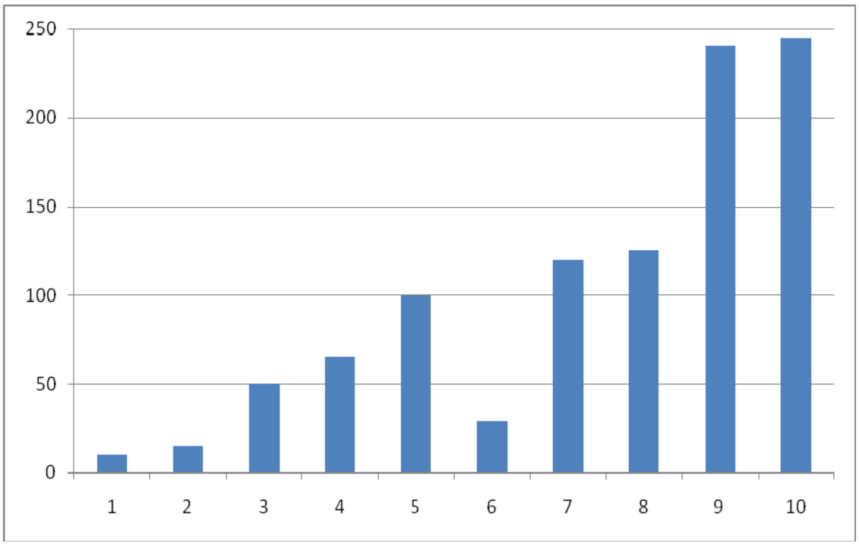

Рисунок 1 – Кількість освітніх установ, які використовують технології дистанційної освіти: 1 – Ближній Схід; 2 – Центральна Америка; 3 – Латинська Америка; 4 – Австралія; 5 – Азія; 6 – Україна; 7 – Росія; 8 – Африка; 9 – Північна Америка; 10 – Європа

Згідно із закордонною статистикою [6], більшість студентів, які бажають вчитися в режимі дистанційної освіти – це люди після 25 років, які вже працюють і хочуть поглибити чи змінити свій професійний досвід без відриву від виробництва, у зв'язку з чим дистанційна форма навчання підходить майже всім.

Батьки, бізнесмени, зайняті люди вважають, що дистанційна освіта – це ефективний шлях до знань, який дозволяє гармонійно поєднати навчання і повсякденне життя. Люди, за станом здоров'я не здатні учитися очно, також вважають, що ДО є єдиним шляхом до світу, що їх цікавить. А для пенсіонерів це можливість, не викликаючи зайвих емоцій у навколишніх, знову відчути радість пізнання.

Учитися дистанційно можна як поодинці, так і в on-line-класі. При цьому той, хто навчається, сам може вибирати, коли йому учитися – уночі чи вдень, влітку чи взимку, і де це робити – у комфортній домашній обстановці чи в одному з центрів ДО.

Часто виникає питання про якість навчання в закордонних відкритих університетах. Ось лише один приклад [6], який може послужити відповіддю на запитання. Професор соціології Каліфорнійського університету Jerald Schutte знайшов новий шлях підвищення успішності студентів, а саме: він вирішив відлучити їх від аудиторій. Jerald Schutte у довільному порядку розділив аудиторію студентів на дві групи. Студенти однієї групи відвідували заняття як звичайно: слухали лекції, виконували домашні завдання і здавали тести, а студенти іншої пройшли аналогічний курс дистанційно. Останні одержували завдання й оцінки через Інтернет, брали необхідну інформацію з WEB-сайта університету, задавали питання і відсилали професору виконані контрольні роботи по електронній пошті, а також за допомогою Інтернету брали участь у групових дискусіях. В аудиторії вони з'явилися тільки для здачі іспиту за семестр. Порівняльний аналіз результатів показав, що «мережні» студенти продемонстрували результати в середньому на 20% вище результатів своїх однокурсників зі звичайної групи. В країнах Європейського союзу зараз відбувається колосальна трансформація системи освіти і навчання у зв'язку з упровадженням нових технологій та інформатизацією суспільства. Насамперед це виражається в тім, що багато традиційних навчальних програм стають доступні й у формі ДО.

Дорослі люди, обтяжені родинами, дітьми, роботою, вважають, що дистанційна освіта – єдиний можливий спосіб здобути нові знання і навички, так необхідні на ринку праці, який стрімко розвивається.

Люди, що страждають фізичними недугами, які не дозволяють їм відвідувати заняття в «реальних» класах, пенсіонери й інваліди більше не відсторонені від освіти. Сучасні технології ДО дозволяють їм вивчати будь-який предмет, не залишаючи власної кімнати (і не встаючи з інвалідного крісла).

До числа безсумнівних достоїнств дистанційної освіти відноситься, звичайно ж, той факт, що можна учитися тоді, коли це зручно, у будь-який час доби. Інтенсивність і тривалість занять теж можна регулювати самостійно, і це теж важливо. Справа в тім, що здібності у всіх різні, і на те, щоб освоїти той самий матеріал, може знадобитися різна кількість часу. Відвідуючи заняття в звичайному вузі, той, хто навчається, мимоволі стає заручником навчального розкладу, розрахованого на «середнього» студента. Якщо студент через хворобу пропустив заняття, у викладача не буде часу пояснити йому вивчену тему. Технології ДО дозволяють легко уникнути подібних проблем. У будь-який момент можна по електронній пошті чи в режимі on-line зв'язатися зі своїм викладачем і задати йому будь-яке питання, на будь-яку тему, попросити пояснити будь-який матеріал.

Трохи нестандартний ракурс: оцінка буде більш об'єктивна, якщо учитися дистанційно. Справа в тім, що при дистанційному навчанні не виникає особистих симпатій і антипатій викладача до студента. Більш того, контрольні роботи надходять на перевірку анонімно, під реєстраційними номерами, що гарантує неупередженість оцінки. Правда, дана перевага ДО може для деяких обернутися і недоліком, тому що питання дачі хабара «віртуальному» учителю, який знаходиться в іншій країні, представляється дуже і дуже проблематичним.

Висновки

Аналіз закордонного та вітчизняного досвіду впровадження системи дистанційного навчання свідчить про те, що дистанційна освіта має позитивні аспекти, а саме:

– навчання в індивідуальному темпі – швидкість вивчення матеріалу встановлюється тим, хто навчається, залежно від його особистих обставин і потреб;

– свобода і гнучкість – той, хто навчається, може вибрати будь-який з численних курсів навчання, а також самостійно планувати час, місце і тривалість занять;

– доступність – незалежність від географічного і часового положення установи дозволяє не обмежувати себе в освітніх потребах;

– мобільність – ефективна реалізація зворотного зв'язку між викладачем і тим, хто навчається, є однією з основних вимог і підстав успішності процесу навчання;

– технологічність – використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій;

– соціальне рівноправ'я – рівні можливості здобування освіти незалежно від місця мешкання, стану здоров'я, елітарності і матеріальної забезпеченості;

– творчість – комфортні умови для творчого самовираження особистості.

Література

1. Кухаренко В. Дистанційна освіта – педагогічна технологія 21 століття / В. Кухаренко, Н. Сиротенко // матеріали міжнародної практичної конференції «Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи». – Херсон, 2001.
2. Состояние и развитие дистанционного образования в мире. Аналитический доклад Института ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании. – М. : ИЧП «Изд. Магистр», 2005. – 45 с.
3. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4.02.1998 р.
4. Концепція діяльності Українського центру дистанційної освіти Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». – К. : КПІ, 2000. – 5 с.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zoovet.kharkov.ua/rus/prep/dist/statti/stat10/11o.htm.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lessons.ru/articles/article_2 html.
7. Гуржій А. Інформаційні технології в освіті // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / А. Гуржій. – К. : ІЗМН, 1998. – Вип. ІІ. – С. 5-11.
8. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс / за ред. В. Кухаренка. – Харків : НТУ «ХПІ», 2001.
9. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К. : КПІ, 2000. – 12 с.
10. Колмогоров В. Теоретические и практические аспекты развития дистанционного образования в Российской Федерации / В. Колмогоров, Е. Малитиков, М. Карпенко // Образование. – 2000. – № 1. – С. 42-54.

Literatura

1. Kuharenko V. Materialy mizhnarodnoi praktychnoi konferencii «Informatyzacija osvity Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy». Herson. 2001.
2. Analiticheskij doklad Instituta JuNESKO po informacionnym tehnologijam v obrazovanii. Moscow : IChP «Izd. Magistr». 2005. 45 p.
3. Zakon Ukrainy «Pro Nacional'nu programu informatizacii» vid 4.02.1998.
4. Koncepcija dijal'nosti Ukrains'kogo centru dystancijnoi osvity Nacional'nogo tehnichnogo universytetu «Kyivs'kij politehnichnyj institut». Kiev : KPI. 2000. 5 p.
5. Available at: http://www.zoovet.kharkov.ua/rus/prep/dist/statti/stat10/11o.htm.
6. Available at: http://www.lessons.ru/articles/article_2 html.
7. Gurzhij A. Problemy osvity : nauk.-metod. zb. Kiev: IZMN. 1998. Vyp. II. P. 5-11.
8. Kuharenko V. Harkiv: NTU «HPI». 2001.
9. Koncepcija rozvytku dystancijnoi osvity v Ukraini. Kiev: KPI. 2000. 12 p.
10. Kolmogorov V. Obrazovanie. 2000. № 1. P. 42-54.

В.В. Рацлав

Положительные аспекты внедрения дистанционного образования

В статье приводятся результаты распределения образовательных учреждений стран, которые предлагают дистанционное образование; определено место дистанционного образования среди известных форм образования (экстерната, заочной, дистанционной, очной); рассмотрены значение и позитивные аспекты внедрения системы дистанционного обучения в практике зарубежных учебных заведений.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2011.